

Prognoser vapen i politiskt maktspel

20 Analys

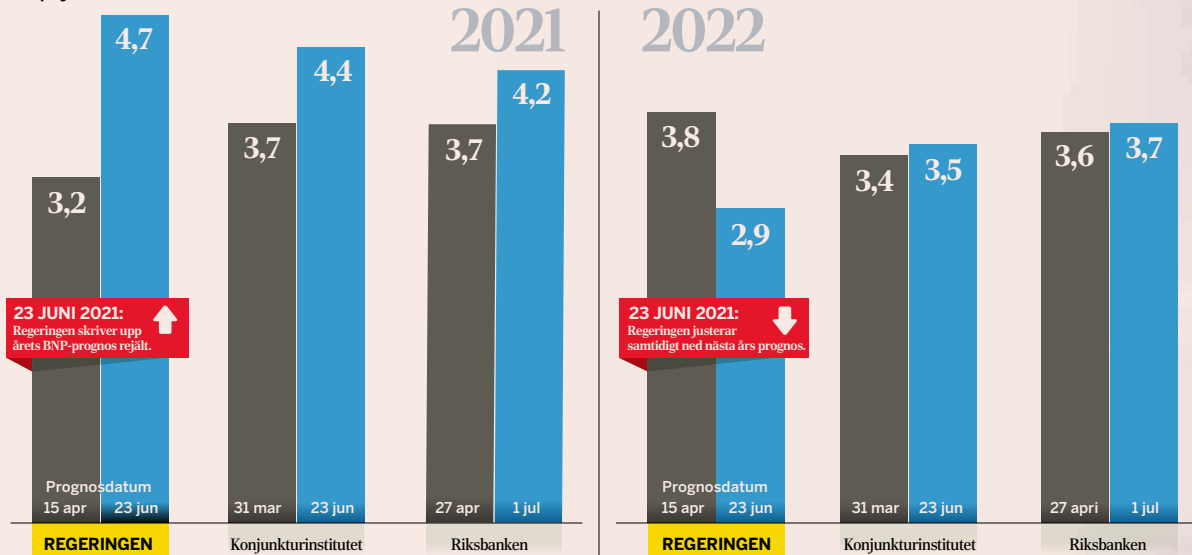
Dagens industri
Fredag 9 juli 2021

ENERGI 8 juli SX60PI	-1,5% 1828,7	TELEKOM SX15PI	-0,8% 997,2	KONS. SÄLLAN SX40PI	-2,5% 1619,9	OMXS ALL SHARE OMXSPI	-1,4% 938,6	Vinnare, procent 8 juli	Förlorare, procent 8 juli		
RÅVAROR SX55PI	-1,3% 2512,2	KONS. VAROR SX45PI	-1,9% 1040,8	FINANS SX30PI	-1,8% 3007,1	OMXS 30 OMXS30	-1,6% 2289,9	WISE GROUP	+13,4	ONCOPEPTIDES	-26,0
INDUSTRI SX50PI	-1,1% 3113,3	HÄLSOVÅRD SX20PI	-1,4% 3499,8	TEKNIK SX10PI	-1,0% 2411,9	OMXS MID CAP OMXSMCP	-1,2% 1659,8	BETSSON B	+7,8	BHG GROUP	-7,1
								ROTTNEROS	+7,5	SEMCON	-6,5
								GENOVA PROPERTY	+6,2	BOOZT	-5,7
								XBRANE BIOPHARMA	+5,2	RIZZO GROUP B	-5,4

Taktiskt drag

När det börjar bli dags att gå till valurnorna tenderar styrande politiker att få en mycket ljusare syn på ekonomin. Därmed ger de sin första politik ett gott betyg och skapar utrymme för löften om dyra reformer.

BNP-prognoser

Prognoser vapen i

Nyligen chockhöjde finansminister Magdalena Andersson sin prognos för BNP-tillväxten 2021. Var det en slump eller ett taktiskt drag i ett turbulent läge?

Forskningen tyder på det senare.

Alla som någon gång har firat svensk midsommar vet allt som behöver vetas om den inbyggda osäkerheten i prognosmakande.

Utlovat solsken förvandlas inte sällan till horisontellt regn. Men det är förstas inte bara meteorologers gissningar som ofta slår fel, i ekonomins värld går det tretton felbedömningar på dussinet. Ändå dunkas det ut nya prognoser i maskingevärstempo varje dag. En hög felprocent hindrar dock inte att de ligger till grund för viktiga ekonomiska och politiska beslut.

När finansminister Magdalena Andersson i början av midsommarveckan presenterade sin

nya prognos för svensk ekonomi gjorde hon det till synes som en ny människa. Borta var den dysterhet som fått regeringen att spä en väsentligt lägre tillväxt 2021 än flera andra bedömare, inklusive Konjunkturinstitutet och Riksbanken.

Nu tror finansministern att BNP ökar med hela 4,7 procent för helåret, ett kraftigt lyft jämfört med den tidigare bedömningen på 3,2 procent från i april. Därmed går finansdepartementet från att vara en av de mest pessimistiska bedömare om 2021 till en av de mest optimistiska.

Omsvängningen kom väldigt lägligt. Sverige befann sig i en politisk kris och att visa upp en

Di Analys

ANDREAS
CERVENKA

andreas.cervenska@di.se 08-573 650 00

stark ekonomi är hårddvaluta i opinionssammanhang.

Den bilden stärks av vad Magdalena Andersson sa vid sin presskonferens. Det finns nämligen ett stort hot mot prognosen enligt finansministern: "Det är klart att politisk osäkerhet kan påverka det här. Ekonomin skulle exempelvis påverkas om företagare avstår från investeringar och justerar ned anställningsplaner", sa hon.

Underförstått: om vi inte får sitta kvar kan ni glömma några 4,7 procent.

Om beräkningarna är ett resultat av samvetsgranna tjänstemäns opolitiska kalkylerande eller om en partistrateg haft ett ord med i laget vet bara finansdepartementet. Men ovanstående resonemang är ingen konspirationsteori.

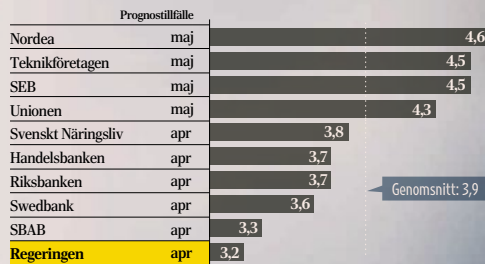
Att makroekonomiska prognoser inte står fria från politiken bekräftar bland annat i en aktuell doktorsavhandling av André Reslow, ekonom på Riksbanken. Han har tillsammans med Davide Cipullo undersökt hur prognoser från sittande regeringar påverkas av valrörelser.

Forskarna har konstruerat en teoretisk modell som antar att väljare använder ekonomiska

Sverige 10 år 8 juli Ränta, procent -0,04 0,17	TWC-Index -0,4 136,7	Storbritannien pund -7,1 öre 11,90 kr	Norge kronor -0,8 öre 0,99 kr	Olja Brent +0,5% USD/fat 73,7	Koppar -0,8% USD/ton 9451,5
Sverige 6 mån Ränta, procent 0,00 -0,20	Euro -0,1 öre 10,19 kr	Japan yen / 100 +3,3 öre 7,85 kr	Schweiz franc +7,0 öre 9,35 kr	Guld -0,4% USD/troy uns 1796,5	Zink -0,2% USD/ton 2944,0
USA 10 år Ränta, procent -0,02 1,30	USA Dollar -2,5 öre 8,64 kr	Danmark kronor -0,0 öre 1,37 kr	Kanada dollar -5,4 öre 6,88 kr	Silver -0,8% US-cent/uns 26,4	Aluminium -0,8% USD/ton 2508,5

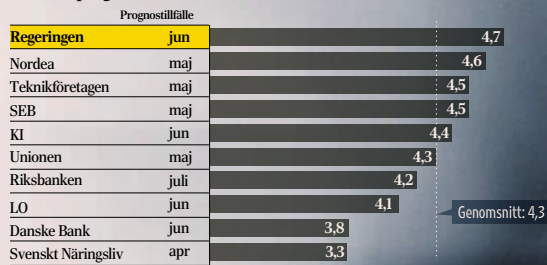
Tio i topp den 14 juni

BNP-prognoser för 2021, procent

Tio i topp nu

Aktuella prognoser

Magdalena Andersson,
finansminister

Källa: Infront
GRAFIK: LINDA FRIES-ÅMAN. FOTO: JOEY ABRATT

politiskt maktspel

prognoser för att bedöma dugligheten hos en regering och att politikerna slits mellan att å ena sidan värda sitt rykte genom att ge så tillförlitliga prognoser som möjligt och å andra sidan frestelsen att frisera siffrorna för att öka chansen att bli omvald. Modellen bekräftas av empiriska data från Sverige, USA och Storbritannien där finansdepartementens prognoser har jämförts med andra aktörers prognoser och det faktiska utfallet.

I Sverige visar studien att sittande regering under ett valår är i genomsnitt 0,11 procentenheter för positiva om BNP-tillväxten för innevarande år och 0,31–0,32 procentenheter för nästa år. Det kan tyckas som små siffror, men eftersom 1 procent av BNP motsvarar cirka 50 miljarder kronor handlar det om ganska stora tal.

Magdalena Andersson avvek i så motto från mönstret eftersom hon samtidigt som gissningen för 2021 höjdes rejält också skruvade ned sin prognos för 2022 från 3,8 till 2,9 procent. Bilden kompliceras dock av att det då framstod som fullt möjligt att Sverige skulle hålla både ett extraval 2021 och ett ordinarie val 2022. Låga förväntningar inför 2022 ger utrymme åt överraska positivt.

Di Guide

Vad **Politikernas** ekonomiska prognoser är inte att lita på.

Varför **Viljan att bli** omvald skapar överdriven optimism inför val.

Slutsats **Ta alla utsagor** om framtiden med en nypa salt.

Oavsett hur det ligger är det inte första gången en svensk finansminister presenterar ekonomiska utsikter som passar den politiska agendan. Anders Borgs medarbetare såg exempelvis hösten 2012 betydligt ljusare på svensk ekonomi än de flesta andra, vilket som även händelse innebär att finansministern ansåg sig "ha råd" att lova olika politiska reformer.

Sverige är inte unikt. Avhandlingen visar att samma tydliga tendens finns i både USA och Storbritannien. Sammanlagt tycks regeringar vid makten blåsa upp de kortsiktiga tillväxtprognoserna med 10–13 procent under valperioder. I USA ökar optimismen om presidenten försöker bli omvald och om dennes parti kontrollerar både senaten och representanthuset.

Vad är då problemet med detta? Förutom att det möjligen ökar allmänhetens politikerförakt kan det också skada ekonomin eftersom företag och hushåll riskerar att fatta beslut baserade på manipulerade siffror.

Forskarna har också testat sina teorier på brexit. Det visade sig att prognoserna från dem som hade mest att förlora på ett brittiskt EU-utträde, som

banker i London City, tecknade en betydligt mer negativ bild av hur ekonomin skulle påverkas än andra. Skillnaden var mellan 0,41 och 0,77 procentenheter i BNP-tillväxt.

De visade sig också ha betydligt mer fel när de verkliga siffrorna för brittisk ekonomi 2017 trillade in så småningom. Upp till hälften av felmarginalen kan enligt forskarna knytas till att prognoserna fungerat som ett slags propaganda.

Vad är då lösningen? När det gäller politikens tendens att låta egenintresset styra är ett alternativ att inte låta finansdepartement göra egna kalkyler och i stället lägga ut det på oberoende aktörer. I Sverige finns redan en uppsjö av sådana, där Konjunkturinstitutet är den kanske viktigaste.

Men forskarna pekar också på att prognoser fylla med fluffbara fungerar under ett villkor: att väljarna är naiva och tror på regeringens siffror. Ett visst mått av cynism hos medborgarna skulle alltså kunna vrida prognosvapnet ur politikernas händer.

I makroekonomins värld gäller alltså samma regel som på så många andra områden: sund skepsis trumfar blind tro.